

การศึกษาความศักดิ์สิทธิ์และบทบาทของวัดป่าภูปังในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี*

A STUDY OF THE SANCTITY AND ROLE OF WAT PA PHU PANG IN PROMOTING CULTURAL TOURISM IN UBON RATCHATHANI PROVINCE

ฉัตรสนัน สรรวงษ์ละคร^{1*}, เรืองวิทย์ วรรีระราช², วณิชชา สีหาวงษ์³

Chatthasanan Sanwonglakron^{1*}, Ruangwit Wareewarach², Wanischa Seehawong³

¹นักวิชาการอิสระ อุบลราชธานี ประเทศไทย

¹Independent Visitor, Ubon Ratchathani, Thailand

²นักวิชาการอิสระ สระบุรี ประเทศไทย

²Independent Visitor, Saraburi, Thailand

³โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย เชียงราย ประเทศไทย

³Anubanmueang Chiang Rai School, Chiang Rai, Thailand

*Corresponding author E-mail: dr.chatthasanan.s.88@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความศักดิ์สิทธิ์และคุณค่าทางจิตวิญญาณของวัดป่าภูปัง ในบริบทของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี 2) วิเคราะห์บทบาทของวัดป่าภูปังในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาวัดป่าภูปังให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยการวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล จำนวน 23 คน ซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการสังเกตการณ์ภาคสนามและการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า วัดป่าภูปังเป็นศูนย์รวมความศรัทธาและจิตวิญญาณของชุมชน ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดสะท้อนผ่านการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดของพระสงฆ์ เรื่องเล่าทางศาสนา และการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ และงานบุญประเพณี บทบาทของวัดในชุมชนแสดงออกผ่านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน เช่น การจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน และการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณ นอกจากนี้ การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดป่าภูปังสามารถเชื่อมโยงกับความศักดิ์สิทธิ์และบทบาททางวัฒนธรรม โดยเน้นกิจกรรมที่สร้างคุณค่า เช่น การอบรมวิถีพุทธ การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์วัด และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ การอนุรักษ์ความศักดิ์สิทธิ์ของวัด ควบคู่กับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการประชาสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อผลักดันวัดป่าภูปังให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ทั้งในเชิงศาสนาและเศรษฐกิจ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจในคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนในระดับสากล

คำสำคัญ: ความศักดิ์สิทธิ์, บทบาทของวัด, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การอนุรักษ์, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed to 1) Study the sanctity and spiritual values of Wat Pa Phu Pang in the context of the local community in Ubon Ratchathani province, 2) Analyze the role of Wat Pa Phu Pang in promoting and developing cultural tourism, and 3) Propose guidelines for developing Wat Pa Phu Pang as a sustainable cultural tourism destination. The study employed qualitative research methods, including in-depth interviews with 23 informants, consisting of monks, community leaders, tourists, and stakeholders. Field observations and document analysis were also conducted. The findings revealed that Wat Pa Phu Pang serves as a center of faith and spirituality for the local community. The sanctity of the temple is reflected through the strict monastic practices of the monks, religious narratives, and community involvement in activities such as chanting, meditation, and traditional religious festivals. The temple's role in the community includes the preservation of local culture, economic support through the sale of local products, and the creation of spaces for spiritual learning. Moreover, the development of cultural tourism at Wat Pa Phu Pang is strongly linked to its sanctity and cultural significance, emphasizing value-added activities such as Buddhist training programs, historical storytelling, and digital marketing. The recommendations from this research include preserving the temple's sanctity alongside improving facilities, encouraging community participation, and utilizing creative promotion strategies. These measures aim to position Wat Pa Phu Pang as a sustainable cultural tourism destination that benefits both religious and economic aspects while fostering a deeper understanding of the community's cultural values on a global scale.

Keywords: Sanctity, Role of the Temple, Cultural Tourism, Conservation, Sustainable Development

บทนำ

วัดป่าภูปัง ตั้งอยู่ที่บ้านพะเนียด ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นสถานที่สำคัญที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2563) นอกเหนือจากการเป็นศูนย์กลางทางศาสนา วัดป่าภูปังยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง ดึงดูดผู้คนจากทั่วประเทศ ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดและภูเขาภูปังสะท้อนผ่านความเชื่อพื้นบ้าน เช่น ตำนาน “ปู่กำ” เทพผู้ปกป้องภูเขาและผู้มาเยือน ตำนาน “เมืองบังบด” ดินแดนลับแห่งวิญญาน และความเชื่อเกี่ยวกับ “ประตูสู่ภพบาดาลนคราช” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งและการคุ้มครอง (ชนกฤต จันทรประเสริฐ, 2563) ความเชื่อเหล่านี้ทำให้วัดป่าภูปังมีความสำคัญทั้งในมิติทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรม (Andriotis, K., 2022)

อย่างไรก็ตาม การเติบโตของการท่องเที่ยวในวัดป่าภูปังได้นำมาซึ่งปัญหาหลายประการ เช่น การเสื่อมสภาพของสิ่งแวดล้อม การขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน และการบั่นทอนความศักดิ์สิทธิ์ของสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Doxey, G. V. ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวที่ไม่ได้รับการจัดการสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งในชุมชนและลดความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว (Doxey, G. V., 1975) หากไม่มีมาตรการที่เหมาะสม การศึกษาก่อนหน้า เช่น งานของ Richards, G., Smith, M. K. ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบด้านลบต่อชุมชนและวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่วัดป่าภูปังไม่เพียงสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ (Richards, G., 2020); (Smith, M. K., 2021) แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและสร้างความภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) อย่างไรก็ตาม ความเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวสร้างความท้าทาย เช่น การขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน การลดทอนคุณค่าและความศักดิ์สิทธิ์ของวัด และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Hall, C. M. & Lew, A. A., 2020) หากไม่มีการจัดการอย่างเหมาะสม ปัญหาเหล่านี้อาจทำลายสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวกับความยั่งยืนของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในบริบทนี้ การศึกษาความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภูปังและบทบาทของวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การวิจัยนี้มุ่งเน้นทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ วัฒนธรรมชุมชน และการท่องเที่ยว พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เคารพและอนุรักษ์ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดและชุมชน (McKercher, B. & du Cros, H., 2021) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนอย่างมากในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งเน้นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) วัดป่าภูปังจึงเป็นตัวอย่งที่ดีของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ผสมผสานความศักดิ์สิทธิ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภูปังกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถรักษาความศักดิ์สิทธิ์และวัฒนธรรมชุมชนไว้ได้

การวิจัยนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในบริบทของวัฒนธรรมและชุมชน โดยผลการศึกษาจะช่วยสร้างแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในวัดป่าภูปัง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศในระยะยาว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง (UNWTO, 2019)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความศักดิ์สิทธิ์และคุณค่าทางจิตวิญญาณของวัดป่าภูปังในบริบทของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของวัดป่าภูปังในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาวัดป่าภูปังให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการสำรวจและทำความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภู่งงและบทบาทของวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวิจัยเชิงคุณภาพเหมาะสมสำหรับการศึกษาที่ต้องการเข้าใจปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับมุมมองหรือความเชื่อของผู้คนในบริบทเฉพาะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัย ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัดป่าภู่งงและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ พระสงฆ์และผู้ดูแลวัดป่าภู่งง: ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น: ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และมีความเกี่ยวข้องกับวัดทั้งในด้านศรัทธาและกิจกรรมการท่องเที่ยว และ นักท่องเที่ยว: ผู้ที่เดินทางมาวัดป่าภู่งงเพื่อสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยถูกคัดเลือกโดยใช้วิธี การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมโดยใช้เกณฑ์ ดังต่อไปนี้ 1) พระสงฆ์และผู้ดูแลวัด เป็นพระสงฆ์หรือบุคลากรที่ปฏิบัติงานในวัดป่าภู่งงเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการบริหารจัดการของวัด 2) ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีความรู้เกี่ยวกับความเชื่อ วัฒนธรรม หรือความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภู่งง เคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 3) นักท่องเที่ยว เป็นผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดป่าภู่งงในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา มีความสนใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง พระสงฆ์และผู้ดูแลวัด: จำนวน 3 รูป/คน ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น: จำนวน 10 คน นักท่องเที่ยว: จำนวน 10 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เลือกนี้เพียงพอสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interviews) และการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การเชื่อมโยงระหว่างประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างในลักษณะนี้ช่วยให้การวิจัยครอบคลุมทั้งมิติของความศักดิ์สิทธิ์ (พระสงฆ์และผู้ดูแลวัด) วัฒนธรรมของชุมชน (ชาวบ้านในพื้นที่) และมุมมองของผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว) ซึ่งทั้งหมดเป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษาบทบาทของวัดป่าภู่งงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) วัตถุประสงค์: เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ บทบาทของวัดป่าภู่งง และมุมมองเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสร้าง: จัดทำคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Questions) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน 1) ความศักดิ์สิทธิ์และบทบาทของวัด: เช่น ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของวัดและตำนานที่เกี่ยวข้อง 2) วัฒนธรรมชุมชน: เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมของวัด และ 3) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: เช่น มุมมองของผู้เกี่ยวข้องต่อการจัดการการท่องเที่ยว

การตรวจสอบคุณภาพ ใช้กระบวนการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ในด้านศาสนาวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ปรับปรุงคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

แบบสังเกตการณ์ (Observation Checklist) วัตถุประสงค์: เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การจัดกิจกรรม และบรรยากาศภายในวัดป่าภู่ง การสร้างโดยจัดทำรายการตรวจสอบพฤติกรรมและสถานการณ์สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม การปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวและชุมชน สิ่งแวดล้อมและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่

การตรวจสอบคุณภาพโดยทดสอบเครื่องมือในพื้นที่ศึกษาโดยผู้วิจัย (Pilot Observation) ปรับปรุงรายการตรวจสอบตามข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการสังเกตการณ์

แบบบันทึกภาคสนาม (Field Notes) วัตถุประสงค์: เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ เช่น ข้อมูลเชิงพรรณนาและรายละเอียดที่ไม่อยู่ในแบบฟอร์ม การสร้าง: ออกแบบให้สามารถบันทึกข้อมูลเชิงลึก เช่น บริบทของการสัมภาษณ์และเหตุการณ์ที่น่าสนใจ และการตรวจสอบคุณภาพ: ทดลองใช้งานจริงในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับพื้นที่วิจัย ปรับรูปแบบการบันทึกให้มีความชัดเจนและครอบคลุมข้อมูลที่จำเป็น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยรวม ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity): ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเครื่องมือและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ การทดสอบใช้งานจริง (Pilot Testing): ทดลองใช้เครื่องมือในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมาย และความสม่ำเสมอ (Reliability): ตรวจสอบความสม่ำเสมอของการเก็บข้อมูล โดยใช้ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยคนเดียวกันเพื่อหลีกเลี่ยงความคลาดเคลื่อน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลที่เก็บรวบรวม การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภู่ง เช่น ความเชื่อตำนาน และกิจกรรมทางศาสนา บทบาทของวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมและความร่วมมือกับชุมชน มุมมองของชุมชนและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการจัดการท่องเที่ยว

2. กลุ่มเป้าหมาย การเก็บข้อมูลดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมาย ดังต่อไปนี้ พระสงฆ์และผู้ดูแลวัด: เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และกิจกรรมทางศาสนา ชาวบ้านในชุมชน: เพื่อเข้าใจบทบาทของวัดต่อวิถีชีวิตและการท่องเที่ยว และ นักท่องเที่ยว: เพื่อศึกษาประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) ใช้ในการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว แบบสังเกตการณ์ (Observation Checklist) ใช้ในการสังเกตกิจกรรมทางศาสนาและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว แบบบันทึกภาคสนาม (Field Notes) ใช้บันทึกบริบทหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นระหว่างการเก็บข้อมูล

4. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล การเตรียมการเก็บข้อมูล ศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดป่าภู่งและชุมชนโดยรอบ ประสานงานกับวัดและชุมชนเพื่อขออนุญาตและกำหนดเวลาสำหรับการเก็บข้อมูลทดสอบ เครื่องมือการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างย่อยเพื่อปรับปรุงความชัดเจน การเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว บันทึกคำตอบด้วยเครื่องบันทึกเสียง (เมื่อได้รับ

อนุญาต) และจัดบันทึกประกอบ การสังเกตการณ์ สังเกตกิจกรรมสำคัญ เช่น การจัดพิธีกรรมทางศาสนา พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และความร่วมมือของชุมชน บันทึกข้อมูลในแบบสังเกตการณ์ การบันทึกภาคสนาม บันทึกข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์หรือบริบทที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบและสรุปข้อมูล ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวม สรุปข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเตรียมการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ การวิจัยนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ดังต่อไปนี้

- ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภูปึง เช่น ความเชื่อพื้นบ้าน ตำนาน และกิจกรรมทางศาสนา
- ความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ในมุมมองของพระสงฆ์ ชุมชน และนักท่องเที่ยว

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- บทบาทของวัดในกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรม
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว

- ประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ความคาดหวังและข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการตีความข้อมูล (Interpretative Analysis)

2.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ขั้นตอนการวิเคราะห์: อ่านข้อมูลทั้งหมดที่เก็บรวบรวมมา เช่น บันทึกการสัมภาษณ์ บันทึกภาคสนาม และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ จำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่หรือประเด็นสำคัญตามหัวข้อ เช่น ความศักดิ์สิทธิ์ บทบาทของวัด และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นำข้อมูลแต่ละหมวดมาวิเคราะห์เพื่อระบุแนวโน้ม ความเชื่อมโยง และข้อค้นพบที่สำคัญ

ตัวอย่างการวิเคราะห์

- ระบุคำหรือวลีที่สะท้อนความศักดิ์สิทธิ์ เช่น “พลังบวก” “คุ้มครอง” และ “เทพปู่ก่า”
- วิเคราะห์กิจกรรมทางศาสนา เช่น พิธีกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

2.2 การตีความข้อมูล (Interpretative Analysis) ขั้นตอนการวิเคราะห์: ตีความข้อมูลเชิงลึกจากหมวดหมู่ที่วิเคราะห์ไว้ เช่น ความเชื่อมโยงระหว่างความศักดิ์สิทธิ์ของวัดและความสนใจของนักท่องเที่ยว พิจารณาผลกระทบของบทบาทของวัดต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และ ตัวอย่างการตีความ: ตีความว่าความเชื่อใน “เมืองบังบด” สร้างเอกลักษณ์และดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างไร วิเคราะห์ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างไร

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบที่ชัดเจน เช่น การสร้างตาราง สรุปหัวข้อหรือแผนภูมิ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. ความศักดิ์สิทธิ์และคุณค่าทางจิตวิญญาณของวัดป่าภูปึงในบริบทของชุมชนท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่า วัดป่าภูปึงมีบทบาทสำคัญในฐานะศูนย์รวมทางจิตวิญญาณของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีลักษณะความศักดิ์สิทธิ์และความสำคัญทางศาสนาที่ปรากฏในหลายมิติ ดังนี้

1.1 ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภูปึง วัดป่าภูปึงได้รับการยอมรับจากชาวบ้านในฐานะสถานที่ที่มี “พลังศักดิ์สิทธิ์” อันเกิดจากการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดของพระสงฆ์ในสายวัดป่า โดยเฉพาะความเคารพในครูบาอาจารย์ที่มีบทบาทสำคัญ เช่น พระอาจารย์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ซึ่งสร้างแรงศรัทธาแก่ประชาชน นอกจากนี้ชาวบ้านยังเชื่อว่าวัดเป็นสถานที่ที่ “คุ้มครอง” ผู้ที่มาอาศัยศรัทธาในการแก้ไขปัญหาทางจิตใจ เช่น การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ และการแสวงหาความสงบ

การศึกษายังพบว่า มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ “ปาฏิหาริย์” ที่เกี่ยวข้องกับพระและสถานที่ในวัด เช่น การปรากฏของแสงสว่างในบางช่วงเวลา หรือการได้รับพรที่ช่วยแก้ปัญหาชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยที่เพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ในมุมมองของชาวบ้าน

1.2 ความสำคัญทางศาสนา วัดป่าภูปึงเป็นสถานที่สำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน เช่น การปฏิบัติธรรม การจัดงานบุญประเพณีตามปฏิทินของชาวพุทธ รวมถึงการบรรพชาและอุปสมบทที่มีผู้มาร่วมงานจากชุมชนใกล้เคียง นอกจากนี้ ยังมีบทบาทในการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การเผยแพร่คำสอนของพุทธศาสนาผ่านเทศนาธรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชาวบ้าน พระสงฆ์ในวัดยังมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาและผู้นำทางจิตวิญญาณสำหรับชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการความทุกข์ในชีวิต เช่น ปัญหาครอบครัว หรือความเครียดในยุคปัจจุบัน

1.3 การเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ วัดป่าภูปึงเป็นศูนย์รวมความศรัทธาที่เชื่อมโยงชาวบ้านเข้ากับหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านมักมองว่าวัดไม่เพียงเป็นสถานที่ที่ปฏิบัติธรรม แต่ยังเป็นสถานที่ที่ทำให้พวกเขาได้ “เติมเต็มพลังใจ” ผ่านการนั่งสมาธิ การฟังธรรม และการสนทนากับพระสงฆ์

สรุปภาพรวม ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภูปึงสะท้อนผ่านทั้งมิติทางจิตวิญญาณและบทบาทในสังคม วัดเป็นศูนย์รวมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในระดับจิตใจและสังคม และยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสืบสานความเชื่อและประเพณีท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของวัดป่าภูปึงในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ จากผลการวิจัยพบว่า วัดป่าภูปึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยบทบาทนี้สามารถแบ่งได้เป็นหลายด้าน ดังนี้

2.1 การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดป่าภูปึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างจังหวัด เนื่องจากลักษณะเฉพาะของวัดที่มีความเงียบสงบและมีความงดงามทางธรรมชาติ เช่น สถาปัตยกรรม: อาคารและสิ่งก่อสร้างในวัดที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ศาลาการเปรียญ รูปปั้นพญานาค และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ: พื้นที่วัดตั้งอยู่ในภูมิทัศน์ที่สวยงาม ล้อมรอบด้วยป่าไม้และธรรมชาติที่สมบูรณ์ ซึ่งสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อความสงบและการปฏิบัติธรรม นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมมักให้ความสนใจใน

เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความศักดิ์สิทธิ์ของวัด โดยเฉพาะเรื่องเล่าทางศาสนาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดวัฒนธรรม

2.2 กิจกรรมและงานบุญประเพณีที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว วัดป่าภู่งมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น งานประเพณีทางศาสนา: การจัดงานบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา มาฆบูชา และเข้าพรรษา ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรม หรือชมการแสดงวัฒนธรรม และการปฏิบัติธรรมและอบรมจิตใจ: วัดมีการเปิดรับนักท่องเที่ยวที่สนใจปฏิบัติธรรม ทั้งในรูปแบบระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณ กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมแล้วยังช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มองหาประสบการณ์ที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบทั่วไป

2.3 บทบาทในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน วัดป่าภู่งทำงานร่วมกับชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น: มีการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าชุมชน เช่น งานหัตถกรรม อาหารพื้นบ้าน หรือของที่ระลึกที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น และ การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้: วัดเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

2.4 การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนผ่านการท่องเที่ยว ผลการวิจัยระบุว่า วัดป่าภู่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนผ่านการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ร้านค้าและบริการที่ตั้งอยู่รอบวัด เช่น ร้านอาหาร และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว การว่าจ้างแรงงานในชุมชนเพื่อช่วยในการจัดงานหรือดูแลพื้นที่

สรุปภาพรวม บทบาทของวัดป่าภู่งในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้และสถานที่ที่สร้างประสบการณ์ทางจิตวิญญาณแก่นักท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัยยืนยันว่าวัดเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างยิ่งยั้ง

3. การเสนอแนวทางในการพัฒนาวัดป่าภู่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน ผลการวิจัยได้ระบุแนวทางที่สามารถพัฒนาวัดป่าภู่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยเน้นการอนุรักษ์ความเชื่อและวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาและการรักษาเอกลักษณ์ของวัด ดังนี้

3.1 การอนุรักษ์คุณค่าทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมของวัด วัดป่าภู่งควรให้ความสำคัญกับการรักษาเอกลักษณ์และความศักดิ์สิทธิ์ของสถานที่ โดยแนวทางในการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในพุทธศาสนา: จัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อและวัฒนธรรม เช่น การจัดเวิร์คช็อปเกี่ยวกับศิลปะและธรรมะ หรือการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์วัดผ่านไกด์ท้องถิ่น และ การสร้างพื้นที่สำหรับการปฏิบัติธรรม: พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เช่น ศาลาปฏิบัติธรรม หรือเส้นทางเดินจงกรมในพื้นที่ป่า โดยไม่รบกวนธรรมชาติ

3.2 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน วัดควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว โดยยังคงรักษาความเรียบง่ายและความกลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น

การจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน: วางแผนการใช้พื้นที่ภายในวัดให้เหมาะสม เช่น การสร้างที่พักนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในรูปแบบธรรมชาติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน: เพิ่มป้ายบอกทางที่ชัดเจน ห้องน้ำสะอาด และพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวพักผ่อน

3.3 การสร้างความร่วมมือกับชุมชน ชุมชนควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัดเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว โดยแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน: ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การเป็นไกด์ท้องถิ่น การจัดการร้านค้าชุมชน หรือการเล่าประวัติความเชื่อ และการพัฒนาสินค้าท้องถิ่น: สนับสนุนให้ชุมชนผลิตสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น อาหารพื้นบ้าน ของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม หรืองานหัตถกรรม

3.4 การประชาสัมพันธ์และดึงดูดนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์วัดในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรคำนึงถึงความถูกต้องและความเคารพต่อคุณค่าทางศาสนา โดยมีแนวทาง ดังนี้ การใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย: สร้างเว็บไซต์หรือเพจที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงเน้นการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบดิจิทัล เช่น วิดีโอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัด และ การจัดงานเทศกาลหรือกิจกรรมพิเศษ: ส่งเสริมการจัดงานประเพณีในช่วงเวลาที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น งานบุญใหญ่ประจำปี หรือกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

3.5 การพัฒนาความรู้และทักษะให้กับบุคลากรในชุมชน วัดควรร่วมมือกับชุมชนในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การฝึกอบรมไกด์ท้องถิ่นที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและศาสนา และการอบรมเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปภาพรวมการพัฒนาวัดป่าภู่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนควรเน้นการอนุรักษ์คุณค่าทางจิตวิญญาณ การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น และการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้มาเยือน แนวทางเหล่านี้ช่วยให้การพัฒนาวัดสามารถเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผล

1. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1.1 ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภู่ง ผลการวิจัยชี้ว่าวัดป่าภู่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์จากการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดของพระสงฆ์ในสายวัดป่า และเรื่องเล่าทางศาสนา เช่น การปรากฏแสงสว่างในช่วงสำคัญทางศาสนา ซึ่งช่วยสร้างแรงศรัทธาในพลังศักดิ์สิทธิ์ ความสำคัญนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Turner, V. ใน *The Ritual Process: Structure and Anti-structure* ที่กล่าวถึงบทบาทของพิธีกรรมในการสร้างความศรัทธาและความหมายในชุมชน นอกจากนี้ Andriotis, K. ยังระบุว่า สถานที่ศักดิ์สิทธิ์มักเป็นศูนย์กลางในการสร้างความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจ โดยเฉพาะเมื่อมีเรื่องเล่าหรือปาฏิหาริย์ที่สะท้อนพลังอันลึกลับ ความสอดคล้องนี้เห็นได้ในกรณีของวัดป่าภู่ง ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ยืนยันผ่านกิจกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ และการจัดงานบุญที่ดึงดูดผู้คนในชุมชน (Turner, V., 1969); (Andriotis, K., 2022)

1.2 คุณค่าทางจิตวิญญาณ ผลการวิจัย วัดป่าภูปังเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านใช้แสวงหาความสงบและการเชื่อมโยงกับธรรมชาติ เช่น การฟังเทศน์และการปฏิบัติธรรม ซึ่งช่วยฟื้นฟูพลังใจและความเข้มแข็งของชุมชน สนับสนุนโดยงานวิจัย งานของ Smith, M. K., Richards, G. & Screeton, M. ซึ่งว่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สะท้อนความคิดและสร้างสมดุลจิตวิญญาณในชุมชน ความสอดคล้อง วัดป่าภูปังสะท้อนคุณค่าทางจิตวิญญาณผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหลักธรรมคำสอนและวิถีชีวิตชาวพุทธ (Smith, M. K., 1992); (Richards, G. & Screeton, M., 2020)

1.3 ความสำคัญในบริบทของชุมชน ผลการวิจัย วัดป่าภูปังเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน สนับสนุนโดยงานวิจัยของ McKercher, B. & du Cros, H. ระบุว่า ศาสนสถานทำหน้าที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและเป็นแหล่งรวมพลังสังคม ความสอดคล้อง บทบาทนี้ชัดเจนจากกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญที่มีการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง (McKercher, B. & du Cros, H., 2021)

1.4 การเชื่อมโยงความศักดิ์สิทธิ์กับวิถีชีวิต ผลการวิจัยชี้ว่าความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวัด เช่น การทำบุญและการปฏิบัติธรรม สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ความเชื่อนี้สนับสนุนและสะท้อนถึงการผูกพันกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ความสอดคล้องนี้ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Geertz, C., Sigala, M. ที่ระบุว่า ศาสนาและความศักดิ์สิทธิ์เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตและมุมมองในสังคม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรม วัดป่าภูปังจึงสะท้อนการเชื่อมโยงนี้อย่างชัดเจนผ่านกิจกรรมที่แสดงถึงการผสมผสานระหว่างศาสนาและวิถีชีวิตชาวพุทธในพื้นที่ (Geertz, C., 1973); (Sigala, M., 2022)

2. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

2.1 การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัย วัดป่าภูปังมีเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ รวมถึงกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม เช่น งานบุญและเทศกาล สนับสนุนโดยงานวิจัยงานของ McKercher, B. & du Cros, H. ระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเน้นการอนุรักษ์เอกลักษณ์และสร้างประสบการณ์เชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว ความสอดคล้อง สถาปัตยกรรมและกิจกรรมทางศาสนาในวัดป่าภูปังตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่แสวงหาความหมายทางจิตวิญญาณ (McKercher, B. & du Cros, H., 2021)

2.2 การส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยชี้ว่ากิจกรรมในวัด เช่น การฝึกปฏิบัติธรรมและอบรมวิถีพุทธ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ซึ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับวิถีชีวิตท้องถิ่น ความสอดคล้องนี้สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Richards, G. ที่ระบุว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มคุณค่าและสนับสนุนความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมในวัดป่าภูปังจึงช่วยสร้างประสบการณ์ตรงที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น (Richards, G., 2020)

2.3 การสร้างรายได้และสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวัด ช่วยสร้างรายได้ให้ชุมชน เช่น การจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านและการจ้างงาน สนับสนุนโดยงานวิจัย งานของ Ashley, C. & Roe, D. ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมของชุมชนช่วยกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำใน

ชนบท (Ashley, C. & Roe, D., 2022) ความสอดคล้อง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่วัดป่าภูปังช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นและเสริมสร้างความยั่งยืน

2.4 การอนุรักษ์วัฒนธรรมและส่งเสริมภาพลักษณ์ ผลการวิจัยชี้ว่าวัดป่าภูปังมีบทบาทสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมและเผยแพร่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ ซึ่งช่วยเสริมภาพลักษณ์ของพื้นที่ ความสอดคล้องนี้สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Smith, M. K. ที่ชี้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและเสริมสร้างภาพลักษณ์ของพื้นที่ เรื่องราวและกิจกรรมที่นำเสนอในวัดช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่น (Smith, M. K., 2021)

3. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาวัดป่าภูปังให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน ผลการวิจัยระบุว่า แนวทางในการพัฒนาวัดป่าภูปังสามารถตอบสนองเป้าหมายของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถสังเคราะห์แนวทางที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การอนุรักษ์คุณค่าทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมของวัด

ผลการวิจัยพบว่า วัดป่าภูปังเป็นศูนย์รวมของความศักดิ์สิทธิ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวจึงควรเน้นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ เช่น การสร้างพื้นที่สำหรับปฏิบัติธรรม และการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวัด สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Noy, C. ที่เน้นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรสร้างสมดุลระหว่างการเปิดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงและการรักษาคุณค่าทางจิตวิญญาณของสถานที่ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งโดยไม่กระทบต่อความศักดิ์สิทธิ์ ความสอดคล้องนี้เห็นได้จากการนำเสนอความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภูปังผ่านกิจกรรม เช่น การเล่าเรื่องตำนาน “เมืองบังบด” และ “ปู่ก่า” ซึ่งช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมควบคู่กับการสร้างคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว (Noy, C., 2006)

3.2 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยั่งยืน ผลการวิจัย การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในวัด เช่น เส้นทางเดินชมธรรมชาติและพื้นที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว ควรคำนึงถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติรอบวัด สนับสนุนโดยงานวิจัย ตามแนวคิดของ Butler, R. W. ใน Tourism Area Life Cycle Model การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต้องควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว (Butler, R. W., 1980) ความสอดคล้องในบริบทของวัดป่าภูปัง การจัดการพื้นที่ เช่น การพัฒนาเส้นทางจงกรมที่เข้ากับธรรมชาติ เป็นตัวอย่างของการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัย ชุมชนในพื้นที่ควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเป็นผู้เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ของวัด การผลิตสินค้าพื้นบ้าน และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม สนับสนุนโดยงานวิจัย งานของ Murphy, P. E. เกี่ยวกับ Community-driven Tourism Development เน้นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนมีความเข้าใจในบริบทท้องถิ่นและสามารถรักษาคุณค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Murphy, P. E., 1985) วัดป่าภูปังจึงสามารถทำงานร่วมกับชุมชนในกิจกรรม เช่น การผลิตของที่ระลึก และการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน

3.4 การประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัย การประชาสัมพันธ์วัดผ่านสื่อดิจิทัล เช่น เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย เป็นช่องทางสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และควรจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การจัดเวิร์คช็อปวิถีพุทธ สนับสนุนโดยงานวิจัย งานของ Sigala, M. ระบุว่า โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ (Sigala, M., 2022) ความสอดคล้อง การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม เช่น การฝึกปฏิบัติธรรมระยะสั้นที่วัดป่าภู่ง สามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 การพัฒนาทักษะของชุมชน ผลการวิจัย การอบรมทักษะให้กับคนในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การเป็นมัคคุเทศก์ และการจัดการสิ่งแวดล้อม ช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว สนับสนุนโดยงานวิจัย งานของ Ashley, C. & Roe, D. ชี้ว่าการเสริมสร้างทักษะให้กับชุมชนท้องถิ่นช่วยเพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และลดผลกระทบเชิงลบ (Ashley, C. & Roe, D., 2022) ความสอดคล้อง ในกรณีของวัดป่าภู่ง การจัดอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการเป็นมัคคุเทศก์จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน

สรุป การพัฒนาวัดป่าภู่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนควรเน้นการอนุรักษ์คุณค่าทางศาสนา การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่ทำลายธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ แนวทางเหล่านี้สามารถสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การส่งเสริมวัฒนธรรม และการรักษาสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความศักดิ์สิทธิ์และบทบาทของวัดป่าภู่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี” สันเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา บทบาทของวัดในชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ความรู้นี้มีความเชื่อมโยงกันเป็นระบบและสามารถนำไปใช้ในด้านการอนุรักษ์ การพัฒนา และการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ความศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาและมิติทางจิตวิญญาณ วัดป่าภู่งเป็นศูนย์กลางจิตวิญญาณของชุมชน ความศักดิ์สิทธิ์เกิดจากการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดของพระสงฆ์และกิจกรรมทางศาสนาที่ชุมชนมีส่วนร่วม เชื่อมโยงกับบทบาทของวัดในฐานะเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว การนำไปใช้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติธรรมและบรรยายธรรมะ และการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านสื่อดิจิทัล

บทบาทของวัดในชุมชน วัดป่าภู่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน โดยส่งเสริมกิจกรรมตามวิถีชีวิต เช่น งานบุญ การอบรม และสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนผ่านการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น เชื่อมโยงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว การนำไปใช้ ได้แก่ การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและการสนับสนุนชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

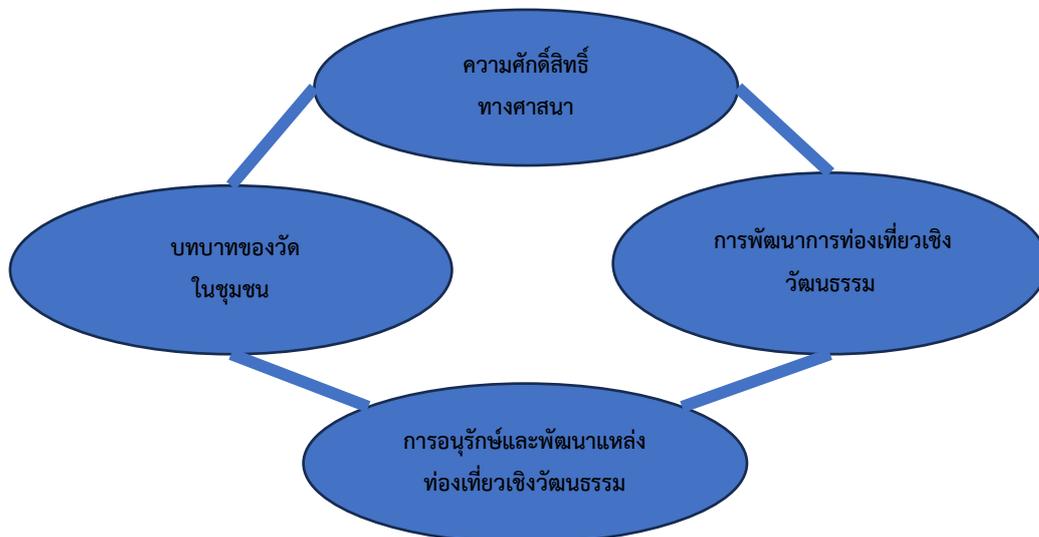
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่วัดป่าภู่งควรมุ่งเน้นความยั่งยืน โดยผสานการอนุรักษ์วัฒนธรรม ความศักดิ์สิทธิ์ของวัด และการสร้างประสบการณ์ลึกซึ้งแก่นักท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับความศักดิ์สิทธิ์และบทบาทของวัด การนำไปใช้ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การตลาดดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมที่เน้นคุณค่าทางจิตวิญญาณ

แนวทางการนำองค์ความรู้ไปใช้ การจัดการเชิงนโยบาย เสนอให้พัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนและจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

การจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์ เน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงวัด ชุมชน และนักท่องเที่ยว เช่น การปฏิบัติธรรม และเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย

การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน

ภาพที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงองค์ความรู้เกี่ยวกับ ความศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา (แกนหลัก) บทบาทของวัดในชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พร้อมทั้งแสดงความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สรุปโมเดลการเชื่อมโยงองค์ความรู้ โดยโมเดลนี้เชื่อมโยง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา (รากฐาน) บทบาทของวัดในชุมชน (ตัวกลาง) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (กลยุทธ์) และการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ผลลัพธ์) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่น ๆ

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความศักดิ์สิทธิ์และบทบาทของวัดป่าภู่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดอุบลราชธานี” ได้สรุปผลสำคัญ ดังนี้ ความศักดิ์สิทธิ์และคุณค่าทางจิตวิญญาณของวัดป่าภู่ง วัดป่าภู่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และศูนย์รวมจิตวิญญาณของชุมชน โดยความศรัทธาของประชาชนเกิดจากการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ที่เคร่งครัด รวมถึงเรื่องเล่าทางศาสนา เช่น ปาฏิหาริย์และพลังคุ้มครองจากสถานที่คุณค่าทางจิตวิญญาณนี้ส่งผลให้วัดป่าภู่งเป็นสถานที่ที่ผู้คนเข้ามาแสวงหาความสงบและพลังใจ บทบาทของวัดในชุมชน วัดป่าภู่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานบุญ การปฏิบัติธรรม และการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมช่วยสร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชน การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดป่าภู่งมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยการเน้นความสำคัญของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น สถาปัตยกรรม งานบุญ และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัดช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและการสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยว การเชื่อมโยงความศักดิ์สิทธิ์กับการท่องเที่ยว ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดป่าภูปังเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและมีคุณค่าให้นักท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะ

- 1) การอนุรักษ์คุณค่าของวัดป่าภูปัง การจัดทำโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและความศักดิ์สิทธิ์ของวัด โดยร่วมมือกับชุมชน เช่น การบันทึกเรื่องเล่าทางศาสนา และการฟื้นฟูประเพณีที่เกี่ยวข้อง การรักษาพื้นที่ธรรมชาติรอบวัดให้คงความเงียบสงบและเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม
- 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น เส้นทางเดินชมธรรมชาติ ป้ายบอกทาง และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรม เช่น การอบรมวิถีพุทธ การเล่าเรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ของวัด และการจัดเวิร์คช็อปงานหัตถกรรมท้องถิ่น
- 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน และการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์
- 4) การจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะด้านการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน
- 5) การประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว การใช้โซเชียลมีเดียและเทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์วัดและกิจกรรม เช่น สร้างเว็บไซต์หรือเพจที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับวัด การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น การจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่รวมวัดป่าภูปังกับแหล่งวัฒนธรรมอื่นในพื้นที่ และ
- 6) การพัฒนาความรู้เชิงวิชาการ การสนับสนุนงานวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของวัดในชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรม การเผยแพร่งานวิจัยให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) หรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- ธนภุต จันทรประเสริฐ. (2563). การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2563). รายชื่อวัดทั่วประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2567 จาก <http://www.onab.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Andriotis, K. (2022). Sacred Tourism: Pilgrimage and Spiritual Destinations. New York: Routledge.
- _____. (2022). Tourism and Spirituality: Balancing Development and Sacredness. London: Routledge.
- Ashley, C. & Roe, D. (2022). Making Tourism Work for the Poor: Strategies and Principles in Practice. London: International Institute for Environment and Development (IIED).
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourism area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 24(1), 5-12.
- Doxey, G. V. (1975). A causation theory of visitor-resident irritants: Methodology and research inferences. *Travel and Tourism Research Association Conference Proceedings*, 6(2), 195-198.

- Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York: Basic Books.
- Hall, C. M. & Lew, A. A. (2020). *Tourism Planning and Place Making*. London: Routledge.
- McKercher, B. & du Cros, H. (2021). *Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*. (2nd ed.). London: Routledge.
- Murphy, P. E. (1985). *Tourism: A Community Approach*. London: Routledge.
- Noy, C. (2006). *A Narrative Community: Voices of Israeli Backpackers*. Detroit: Wayne State University Press.
- Richards, G. & Screeon, M. (2020). *Cultural and Spiritual Tourism: Principles and Practices*. London: Routledge.
- Richards, G. (2020). *Cultural Tourism: A Critical Introduction*. London: Routledge.
- _____. (2020). *Tourism, Creativity and Sustainable Development: New Directions for Cultural Tourism*. London: Routledge.
- Sigala, M. (2022). *Social Media and Tourism*. Cham: Springer.
- _____. (2022). *Tourism and Culture in Sacred Sites: Sustainable Practices and Cultural Integration*. London: Springer.
- Smith, M. K. (1992). *The Sacred Places: Reflections on Faith and Community*. Oxford: Clarendon Press.
- _____. (2021). *Cultural Tourism and Heritage Preservation: A Study of Local Communities*. London: Routledge.
- _____. (2021). *Issues in Cultural Tourism Studies*. (3rd ed.). London: Routledge.
- Turner, V. (1969). *The Ritual Process: Structure and Anti-structure*. Chicago: Aldine Publishing Company.
- UNWTO. (2019). *Sustainable Development Goals and Tourism*. Retrieved December 9, 2024, from <https://www.unwto.org>